

Radmila Burkovičová

Warunki przyjęcia dziecka do współczesnej czeskiej szkoły w celu spełnienia obowiązku szkolnego

Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce : kwartalnik dla nauczycieli nr 1, 37-40

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PaedDr. Radmila Burkovičová, Ph.D.

Katedra pedagogiky primárního a alternativního vzdělávání

Pedagogická fakulta

WARUNKI PRZYJĘCIA DZIECKA DO WSPÓŁCZESNEJ CZESKIEJ SZKOŁY W CELU SPEŁNIENIA OBOWIĄZKU SZKOLNEGO

W ostatnich latach XX i na początku XXI wieku zmienia się pogląd na temat rozwoju osobowości dziecka. Dziecko w wieku 6–7 lat może na podstawie ustawy nr 561/2004 Dz.U.¹ zdobyć wykształcenie zarówno w instytucji społeczno-historycznej, która została w tym celu powołana, jak też poprzez indywidualne kształcenie, realizowane bez regularnego uczęszczania do szkoły.

Wskutek politycznych, społecznych, ekonomicznych wpływów europejskich zmienia się skład demograficzny społeczeństwa czeskiego. Na początku nowego roku szkolnego klasa staje się zamkniętą grupą pierwszoklasistów. Jest ona zróżnicowana makrospołecznie we wskaźnikach wyjściowych, tj.:

- liczbie dzieci w zależności od możliwości ekonomicznych (bogactwo miast i gmin),
- liczbie dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
- składzie narodowościowym dzieci,
- światopoglądzie, który dzieci prezentują,
- tradycjach, obyczajach, zwyczajach rodzinnych,
- stosunku rodziców do wykształcenia dzieci,
- wartości, do których były dzieci przygotowane².

Jednym z najważniejszych czynników, który utrudnia współpracę nauczyciela z grupą pierwszoklasistów w ramach realizacji zadania społecznego, jakim jest zdobywanie wykształcenia, jest wiek, w którym pierwszoklasista zaczyna kształcenie szkolne. Dziecko rozpoczyna naukę szkolną po ukończeniu szóstego roku życia. Do szkoły może zostać przyjęte to, które osiągnie wiek 6 lat w okresie od początku do końca danego roku kalendarzowego. Może się tak stać tylko w przypadku, gdy dziecko osiąga fizyczną i psychofizyczną dojrzałość.

Jeśli po osiągnięciu 6. roku życia nie jest fizycznie i psychicznie dojrzałe, a rodzic lub przedstawiciel ustawowy pisemnie zażąda odroczenia obowiązku szkolnego, dyrektor szkoły może odroczyć go o jeden rok szkolny. Podanie musi być uzasadnione orzeczeniem odpowiedniej instytucji szkolnej i lekarza specjalisty. Pedagodzy szkoły podstawowej powinni według ustawy informować przedstawiciela ustawowego dziecka przy wpisie do pierwszej klasy o możliwości odroczenia obowiązku szkolnego. Z tej

¹ Ustawa nr 561/2004 Dz.U. z dnia 24 września 2004 o kształceniu przedszkolnym, podstawowym, średnim, wyższym specjalistycznym i innym. <http://seznam.cz>

² VÁGNEROVÁ M. *Vývojová psychologie*. Praha. Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

możliwości korzysta coraz większa liczba rodziców. Żądają oni dla dziecka odroczenia obowiązku szkolnego.

*Podania o odroczenie obowiązku z wybranych przedszkoli
z Okręgu Morawsko-Śląskiego w Republice Czeskiej.*

Tabela 1.

																suma
*	25	21	16	12	13	22	18	7	19	16	15	23	18	17	19	280
**	4	3	1	2	3	4	4	0	0	0	3	1	1	1	0	28

* Liczba dzieci przy wpisach do pierwszej klasy z wybranego przedszkola

** Liczba podań o odroczenie obowiązku szkolnego w konkretnym przedszkolu

Rodzice, którzy zwrócili się o odroczenie obowiązku szkolnego uzasadniali swą decyzję następująco:

- A) Dziecko nie wymawia poprawnie wszystkich czeskich głosek, mogłoby więc mieć trudności w nauce z języka czeskiego...
- B) Chcę, aby moje dziecko było prymusem, za rok będzie bardziej dojrzałe, mądrzejsze, sprytniejsze...
- C) W porównaniu z innymi dziećmi jest drobniejsze, niższe, mniejsze, nie uniesie nawet tornistra...
- D) Nie jest energiczne, powinno się doskonalić w komunikacji, zwłaszcza poza rodziną...
- E) W okresie, kiedy dziecko uczęszczało do przedszkola, nie chciałem dziecku narzucać obowiązków szkolnych związanych z uczęszczaniem...
- F) Nie dojrzałem jeszcze do roli rodzica ucznia, potrzeba mi więcej czasu...

Uzasadnienia podań o odroczenie obowiązku szkolnego dziecka.

Tabela 2.

Oznaczenie pozycji	A	B	C	D	E	S
Ilość	7	8	4	4	2	25
%	25	28,56	14,28	14,28	7,14	89,26

Zwiększająca się liczba podań o odroczenie obowiązku szkolnego dziecka wpływa z faktów rozumianych jako przeszkody, które leżą po stronie rodziców, ewentualnie przedstawicieli ustawowych.

Uzasadnienie podań o odroczenie obowiązku szkolnego dziecka w opinii rodziców.

Tabela 3.

Oznaczenie pozycji	F	G	S
Ilość	2	1	3
%	7,14	3,57	10,71

Analizując tabelę zastanawiam się, czy żądanie odroczenia dziecka od obowiązku szkolnego jest przemyślane i właściwe, czy też nie?

Uczęszczanie do szkoły można odroczyć maksymalnie do rozpoczęcia roku szkolnego, w którym dziecko ukończy 8 lat. W klasie mogą być dzieci, które prezentują różnice w rozwoju psychofizycznym i nie tylko. Możemy obserwować różnice w sferze fizjologicznej, socjalnej, komunikacyjnej, psychomotorycznej i emocjonalnej. W ostatnich

czasach w Republice Czeskiej zaczęto kształcić dzieci według nauczania projektowego lub integrowanego.

O ile dziecko rozpocznie kształcenie w pierwszej klasie i nie radzi sobie z wymaganiami, które wypływają z jego nowej roli i widoczny jest brak dojrzałości, dyrektor może za zgodą rodziców, ewentualnie przedstawicieli ustawowych uczniowi odroczyć o jeden rok do przyszłego roku szkolnego. Jest to możliwe wyłącznie w ciągu pierwszego półroczu pierwszej klasy. Polecieć może przedstawicielowi ustawowemu kształcenie dziecka w klasie przygotowawczej szkoły podstawowej albo w ostatniej klasie przedszkola, uzupełniając braki z zakresu dojrzałości szkolnej.

Chociaż na powrót do przedszkola zezwala ustawa, to rodzice rzadko z tego korzystają, a specjaliści kształcenia przedszkolnego i psychologowie dziecięcy nie polecają go. W obecnych czasach w przedszkolach wskutek niżu demograficznego, liczy się każde dziecko. Jednocześnie uważa się, że powrót do środowiska przedszkolnego mógłby dziecku zasadniczo i nieodwracalnie zaszkodzić. Umieszczenie dziecka w innym przedszkolu może być dla niego wielkim obciążeniem psychicznym, połączonym z adaptacją, integracją i dystrybucją socjalną gdyż wraca ono do otoczenia które zna, z którym już się pożegnało.

Ustawa zezwala także na umieszczenie dziecka, które nie daje sobie rady, w tzw. klasie przygotowawczej przedszkola. Takie rozwiązanie wydaje się być społecznie dogodniejsze zarówno dla dzieci, jak i dla rodziców. Dziecko, wprawdzie wraca do przedszkola, ale już w innej roli, niż dzieci przedszkolne.

Klasy przygotowawcze są zakładane także w szkołach podstawowych. W przypadku, gdy dziecko sobie nie radzi, należy umieścić je w klasie przygotowawczej szkoły podstawowej. Zostaje ono w środowisku szkolnym, adaptuje się, pełni swoje role społeczne wśród rówieśników. Organizacja czasu, środki, metody wpływające z organizacji nauczania danej szkoły, podobnie jak treść nauczania w klasie przygotowawczej są składnikami programu kształcenia.

Klasy przygotowawcze w okolicy szkół podstawowych może zakładać gmina, stowarzyszenie gmin albo okręg za zgodą urzędu okręgowego. Istotą ich jest pomoc dziecku w wyrównywaniu startu szkolnego. Do takich klas uczęszczają dzieci z rodzin dewiacyjnych, patologicznych i innych. O umieszczeniu uczniów w klasie przygotowawczej decyduje dyrektor szkoły na żądanie przedstawiciela ustawowego dziecka (rodziców) i na podstawie pisemnego polecenia doradczej instytucji szkolnej.

Dziecko może być również kształcone w środowisku domowym – indywidualnie. Zezwolenie na indywidualną edukację ucznia wydaje dyrektor szkoły. Godzi się on na nauczanie indywidualne dziecka wtedy, gdy są ku temu ważne powody, którymi mogą być np. duża odległość szkoły podstawowej od miejsca zamieszkania rodziców dziecka (brak połączenia komunikacyjnego) lub inne niedogodności środowiska naturalnego.

W nauczaniu indywidualnym dziecku muszą być zapewnione odpowiednie warunki. Osoba, która będzie przygotowywać go do roli ucznia musi mieć wykształcenie przynajmniej na poziomie szkoły średniej, którą ukończyła egzaminem maturalnym. Dyrektor również pomaga, wspiera, doradza, poleca, kontroluje, odpowiada za wybór właściwych programów i podręczników. Indywidualnie nauczane dziecko zdaje po każdym półroczu egzaminy, które odbywają się w szkole.

Bywa, że dyrektor szkoły może unieważnić zezwolenie na indywidualne nauczanie, ze względu np. na brak odpowiednich warunków, zwłaszcza materialnych, personalnych i ochrony zdrowia ucznia. Może również nie wyrazić zgody na dalsze nauczanie wówczas, gdy dziecko nie zdało egzaminu.

Współczesne społeczeństwo mobilizuje dzieci do postrzegania szkoły jako treści ich życia³. Uważa, że wytworzyło jak najlepsze warunki do rozpoczęcia nauki szkolnej i oczekuje od ucznia, że da sobie radę w następujących atrybutach:

- pomyślnie zaadaptuje się w zespół klasy i szkoły;
- będzie cenił autorytet i kompetencje nauczyciela;
- zintegruje się z rówieśnikami, pomagając im, komunikując się z nimi, wspierając się w wielu relacjach;
- opanuje rolę uczącego się.

Najczęściej dziecko stara się sprostać roli pierwszoklasisty. Po skończeniu nauki jego życie jest zorganizowane, a rola ucznia jest mu nieustannie przypominana przez rodziców i społeczeństwo przy okazji, kiedy nie zachowuje się w sposób odpowiadający poglądom dorosłych.

Obciążające dla dziecka jest również to, że w swoich działaniach jest ono regularnie porównywane z resztą dzieci przez rodziców i dziadków.

Kryteria sukcesu lub niepowodzenia pierwszoklasisty zawsze ustanawiają dorośli w odniesieniu do czasu, sytuacji politycznej, danego stopnia rozwoju społeczeństwa i jego pozycji w ramach innych społeczeństw.

Radmila Burkovičová

³ HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha. Portál, 2004. ISBN 80-7178-888-0.